

Sala
Gab. R
Est.
Tab. 10
N.º 5

R-10-5

4 (6)
Incipit Tractatus venerabilis Magistri
Joh. Ser. cancellarii parisiensis tractatus de pollu-
tione nocturna. an impediatur celebratio vel non.

Ubitatum est apud me frequenter
et diu presertim post susceptum sacer-
dotium. si quis nocturno pollutus
somnia a celebrando missam cessare de-
beret. Expertus sum similiter multos presertim
religiosos. et nouissime quosdam pre ceteris tali
dubitacionis scrupulo non parum turbatos. dum
ex vna parte eos ad celebrandum trahit deu-
otio ex altera. timor offense reprimat. Tandem
effectus super hac re certior. tum ex doctorum sacro-
rum lectione. tum expertorum et virtuosorum consulta-
tione et exemplo tum postremo ex ipsa rationis
et experimentalis cognicionis attestacione inducitur
sunt ut consideraciones aliquas breues et non presertim
inutiles super hac celebracionis materia compone-
rem. eas iudicio melius et sincerius sapientium
supponendo. Consideracionum huiusmodi quedam erunt
accessorie et quedam per directum rationis. Precor
autem dari veniam si forsitan impudicus loquor
dum erit quoniam morbus talis est qui vix
aliter detegitur vix pulchrioribus medicamen-
tis sanari potest.

Sequitur Consideracio prima

Nullus habet certitudinē euidentem abs-
q; dei reuelacione specialī q; sit sufficien-
ter dispositus et dignus ad celebranda missae
mysteria. Patet q; tūc posset aliquis euidentē
cognoscere se esse in gratia gratū faciente et
q; sufficienter fecit quicquid equiritur ad hoc
q; deus sibi gratiam hanc infunderet. q; insuper
nullum potest obicem ex parte aliqua ad hu-
iusmodi gratiae susceptiōem. demiq; sciz; euidentē
q; rite constitutus est sacerdos ad habendū potestatem
nullatenus impeditā et similia multa q; sunt pūe
certitudinis et q; sciri nō possunt infallibilitē absq;
dei reuelacione specialī. Pretēa quis nesciat pos-
se fieri ut homo deus in reprobū sensum ex de-
meritis precedentibus ut non videat peccata
sua et ita nihil sibi conscius sit non tamē in
hoc est iustificatus. prout apostolus formidā-
do testatur. Forſan est talis comparatus ip-
si aman supbo qui ad conuiuium bestiarū uenit
reputās hoc sibi ad honorem esse precipuū
quod erat sibi ad suspēdium. Quis scit si au-
ditur est. Amice quō huc intrasti non ha-
bens uestem nuptialem. Forſan demiq; talis
annumeatus est inter illos de quibus propheta
non tam imprecatur q; prenuntiatue dixit
Fiat mēsa. e. c. i. i. l. a. i. r. a. i. s. Ob. o. e. n. vi. a. c.
Effunde super eos iram tuam et. f. u. i. t. c. eos

2

Fiat habitacō eorū deserta. et in tabernaculis
eorū nō sit quā inhabitet. Videtis quod extimi
scenda sententia si mystico sensu utimur cōn
quosdā ad sacrā eucaristie mensam accēde
tes iudicānt p̄sertim cum dicat. Obscurētur
oculi eorū ne videant. Et conformit̄ ad illud
aplūs intonat et minat. Qui indigne inq̄t
manducat et bibit. iudiciū sibi manducat et
bibit. Et rursū p̄pter hoc iter vos m̄tā infirmi
et imbecilles ac. Hec imbecillitas et hec dormitō
magis ad aīam quā ad corpus referendē sunt
puto. Constat autē quod hec oīa certitudinem
euidenciē tollunt ab aliquo sup sua ad cele
brandū dignitate.

Consideratio sc̄da.

De digne celebrandū et absq; temeraria
presūptione et iputabilitate ad nouum
p̄ccm nō requiritur tal̄ euidenciē certitudo sup
celebrantis dignitate. Patet quod nullus tunc
quūcūq; iustus et purus debet celebrare
nec hoc possit absq; discrimiē si ei non fieret
euelacō sp̄alis. Sufficiat ergo certitudo talis
qualē in materia morali consueuim⁹ expetē
et capē quā certitudo potest appellari certitudo
moralis aut ciuilis. sicut prudenter loq̄batur
philus primo ethic. 3. c. disciplinātū enim est
intantū certitudinē inquitē sc̄dm vnūq; q;
genus in quantum natura incipit. Ad hanc

certitudinē moralem fufficit ut plūimū q̄ hō
accedēs ad mīſſam diſcuſſerit cōſciām fuam
ſicut feciſſet p̄ magna re lucrāda aut incom
modo graui euitādo & q̄ non ſit ſibi cōſcius
poſt hanc diſcuſſionē de peccō mortali aut de
propoſito peccādi mōraliter q̄ inſup nō cōgno
ſcat ſe aliud impedimētum legitimum p̄ ex cō
municacōe; aut irregularitatē h̄re. Conſeſio
itaq; in hoc cū durādo. iiii. ſinax. d. x. q. x. q̄
talis etiā ſi eſt; in peccō mōrali neſciens nec de
eo expreſſam ager; cōfeſſionē ēportat; vnū
e duob; aut ſibi remittētur tale peccm virtu
te ſacramēti q̄ videtur facere qd̄ in ſe eſt ad
eius deletionem. Nō enī deus requirit vltra
poſſe. Aut fieret ſibi diuinitus illuſtratio et
recognitio ſui peccī q̄tūſ p̄ peitētiam illud di
lueret quēadmodū multis cōtingere p̄batū
ſimum ē q̄ inimicō ſui ſacerdotij dū celebratio
nem cōtinuāt in memoracionem redeunt plu
rimoz & occultiffimoz peccatorū. Similem
inueniūt grām illi qui nouit ad frugē meli
oris vite toto corde ſe p̄parant. Porro talia
peccā in recordacōne venientia ex irradiacōe
ſupioris luimīſ in profunda abyſſo anime nō
ideo tales cōfiteri tenentur. q̄ nō pri; deleta
eſſe potuerūt modo predicto. Sed ſit hoc ad
obediēdū precepto de cōfitendo ſemel qd̄lib;

peccatū nostrū. qđ a dñi distictē cognoscim⁹
 On omis seru Consideratio tertia
 pulus aut dubitacō de peccato mortali
 neq; ois inuocō aut deordinatio aut non
 attentio impediūt de necessitate celebrantis
 dignitatem. Patet quia certitudo moralis
 qualē predixim⁹ sufficē cōpatitur secū vacil
 lacōnem quādā animi a hesitationem & suspi
 cione; seu scrupulos qđ homo non sit sufficiē
 ter dispositus. aut qđ impedimento aliquo li
 gatus est. Cōpatit̄ etiā deordinacōez aliquā
 p̄sentim viriū inferiorū a legis tirānice mem
 broz que non est sepe subdita nre potestati
 Ex qua causatur inuocō queđ quā nō pleā
 et actualis sp̄ actū cōsequūtur. nec obinde
 peccō maculari necesse est. Et si quis opposuerit
 qđ dubitās de aliquo an sit illicitū et stante
 dubio illud agēs peccat qđ se discrimini scie
 ter obicit. Rñdeo cū dñō. Guilhelmo antifi
 odoren. regulā hāc mgrālem intelligēdam
 esse de dubio tali qđ est vehemēs et magis
 aut saltē eque inducit mētem credē qđ est
 mōrliter illicitū. sicut qđ est licitū. Secus est
 vbi mens plus indinat̄ et iudicat quod est
 licitum qđ illicitum. quāuis nō habeat vsq;
 quaq; certitudinē euidentem. aut fixam quia
 nec hōcipm requirit̄. Sunt itaq; nonnulli et

plures qui fortis sūt fantasie. qui p̄terea se
pe trepidāt timore vbi iudicāt nō cē timen
dū. Tales debent inuicē cōsilio supiorū a pru
dentū a cōn̄ talē ip̄ōz vacillacōez audacter
opari sic enī plerūq; vincetur abibitq;. Qui
vero rēnuit credere supiorū a prudentū con
silio ad tales scrupulos deponendū a agen
dū cōn̄ eos errat multipliciter. Primo per
supbiā a arrogantiā preponēdo iuditiū suū
a prudentiā aliorū iudicō. Rursus talis vix
aut nunq̄ deuotionē habebit solidam nec
pacē cōscie sue a t̄lib; ac p̄inde carebit locus
aie sue hospite illo de quo p̄pheta dixit q̄ in
pace factus est locus eius. Dicunt doctores
aliq̄ quib; assentio q̄ aliqui nō est tā melio
riū credere sicut velle credē nec dolere sensu
alī de peccis. sicut velle dolē a nō posse. Desi
deriū pauperū exaudiuit dñs inquit p̄ph̄a
prepacōez cordis eoz audiuit auris tua ac
de? itaq; iudicat nos a nrā s̄m supioris rōis
ābitū volūtate a iuditiū. a nō s̄m ea q̄ nob
inuis atq; cōndicētib; porcō sensualitatis
inferior aduehit a p̄ducit q̄lia sūt volubili
tas p̄gimacōm a fatasiarū stimul⁹ insup car
nis illecebrosus a vidicatiu⁹ vacillacōes p̄
terea timide a incerte sup agēdis ā sup eis cre
dēdis q̄ nr̄is neq̄q̄ sensibus attingi⁹ a filia

4

Decipiuntur in hoc multi ex simplicibus distinguere nescientes inter ea que portio anime superior agit per consensum. Et ea que portio inferior patitur absque superioris assensu. Darent idcirco sepe alijs salubre consilium qui nesciunt illud prestare sibi. Quare sic. Certe ob turbam hanc passionum simul irruentium tumultuantem et tristantem. Quocirca memorandum est beati Bernardi super hac re consilium. Erat ex discipulis eius quidam tantis inquietatis scrupulis ut ad celebrandum nullo pacto auderet accedere dixit ei deuotus et circumspectus. Bernardus postquam hoc accepit. Vade frater a me in fide mea celebres. Obediuit discipulus et scrupulus ille omnis perpetuo discessit. Laudanda profusum et ymitanda tam illius patris industriosa fiducia quam istius fratris fidelis obediencia diceret aliquis ex simplicioribus. Vanam talis mihi esset abbas aut prior qualis erat beatus Bernardus. crederem facile imperanti. Nunc vero dum superioris mei quam sapienciam inspicio non audeo meam consciam et salutem sue fidei tali pacto omittere. Quisquis ita dicis et sapias erras et desipis. Non enim omisisti te et salutem tuam in manus hominis que prudens est aut plurimum litteratus aut deuotus sed quia sibi est secundum regularem institutionem prepositus

et placatus. Quāobrem obedias sibi nō ut hōi sicut
ut deo iubenti. si tñ nō cōm deū. Et sepe tanto
erit obedientia tua placentior deo. tibiq; fru-
ctuosior. quāto est idignior ille cui ppter deū
sibi nō rēfugis. Caueas ad extremū nedū
qris securitatē. nec illā adipiscaris. in gūe
tuas diiudicacōnis et presūpcōnis foueam

Quarta consideratio.

contigit ut possit aliq; eodē tpe ad cele-
bracōez laudabilē accēdē poss; nō mi-
nus ab eodē laudabiliter abstinē. Quo cau-
p mū d se laudabili? ē q̄ scdm. Pat; p̄a ps
qñ aliq; ē sine cōscia pccī mōrlis ā alio ipe
dimētō. et nō est obligat; ex officio l aliter
celebraē. tūc h; utrūq; i sua prāte facē licēt
at; laudabilē. ut iā l cū cēturiōe dicat dñe
nō sū dig. q̄. vl cū zacheo. dñm fidēter inui-
tet. Scdm ptē p̄to cū durādo. iij. smāz d.
lxij. q. vi. Celebracō q̄ppe est de p se opus bo-
nū. Abstinerē aut ab ea si sit bonū magis ē
in ordīne ad inuocōez suscipiētis q̄ de p se
Rursum celebracō h; efficaciam magnā ex vir-
tute opis opati p̄t quā nō tātundē val; vo-
lūtas sola celebrādi. sic pat volūtas actu ce-
lebrās. Addit itaq; op; hoc exteri; aliqd bo-
nitatis ad boitatē volūtatis ppter meritū pas-
siois xp̄i. propterea dici sol; op; p̄uilegiatū

5

Amplius ille qui celebrat in opis executione
magna adipiscit deuotionis pinguedinem et
diuinius solet occupari. Duci est insuper a virtu-
te nobiliori sic agendo videlicet a caritate et
dilectione huius sacramenti quam non celebrans qui
timore potius se contrahit. Quod si quis dixerit
vacacionem a celebratione ideo fieri ut ipsa post
modum reuerentius et deuotius quanto rarius
impleatur. Fatemur posse sic euenire. Sed
potest ex aduerso contingere quod talis subtra-
ctio remouebit habitum ad bonum cuius effe-
ctus est secundum philosophum delectabilis operari. Signum
inquit acquisitum habitus est delectatio in opere
Euenit insuper plerumque illud dictum nasonis
Qui non est hodie cras minus aptus erit. Di-
straheris hodie parum deuotus es parum recol-
lectus et plurimum temptatus a carne mundo
vel demone. Credo equidem. sed agnoueris quod
non dormiunt qui te persecuntur. et cras idem erunt
aduersantes tibi hostes tueque deuotioni infi-
diates quales sunt hodie. Quocirca non irra-
tionabiliter consulit sapiens. Quodcumque potest
inquit manus tua instanter operare. Nescis
enim quando tale tempus ad laudabiliter celebrandum
tibi concedetur quale modo habes. Et si utrum
habeas utrumque melius est. Esto fueris in hac
vel in illa re defectuosus cur nouum defectum

in non celebrando superinducis. Sed frigidus
sum dicitur aut tepidus. Sepe suscipit initium
celebrationis huiusmodi parum deuotum et frigidum quem
in fine calcentem dimittit et feruidum. Corpus
christi ignis est spiritualis. accede fiducialiter ad
hunc ignem calcies facilius. Audiamus orationem
ambrosii. et deum alloquentem. Graue est quod ad
mensam tuam mundo corde et innocentiis manibus
non uenimus. sed qui est si quod peccata nostra metumus
sacrificium non reddimus. Refert narratio sancti
patrum de quod Euagrius qui non nisi semel in
anno conuocandum esse se sebat. Cum quem sancti patres
repugnabant argumentantes quod aut dignum se
putabat et dispositum quod semel in anno conuocaret
et ita presumptuosus erat aut indignum se tunc
fatebatur et nihilominus accedebat. Cur non igitur
poterat alius similiter plures sacramenta hec
officere. quoniam quod de se. se sciret indignum. Si phas
est itaque semel in anno cum timore dei celebrare cum
eodem timore potest sepius esse celebrandi licentia assu
erit nec ignoro sanctorum aliorum quos certa ratio conuocauit
en celebrarent ieiunium. Sed particularia hec facta
quorundam uerenda sunt magis pia interpretacione quam
in exemplum agendi trahenda. Postremo non sunt nisi
cum diuisa esse dona et uocaciones in diuersis partibus
spiritualibus uoluit et aliorum indispositur per interrup
ciones celebrationis a sese uix postmodum colligit

Alius ex eadē frequētacōne reddiē in deuo
 cior et ex tali familiaritate promptior ad con
 tēptū. Quāobrem suā inuēget vnus quisq;
 consciam tunc p expiēcie et prudēciōis ali
 cui⁹ cō filiū id qd oportuni⁹ opererit exequa
 tur. Hinc dicebat egregius doctor augusti⁹
 cotidie celebrare nec laudo nec vitupo. ipe
 tū et alij consulūt sic viuē ut cotidie digni
 simus accedere. Sequit̄ Quīta cōsideracō

Vlla pollucō inchoata et pfecta in som
 no pccm est mortale. Patet ex famosa
 aug⁹ regula. qd pccm a deo volūtariū est. qd
 si non eēt volūtariū. nō eēt pccm. et intelli
 giē de actuali. Rursus ista est expssa detēmi
 natio eiusdē pmo de ciuita. dei. c. xxv. loquē
 tis de violenta corrupcōe virginis alicuius
 Quōmagis inquit absq; culpa est in corpe
 nō consencietis si absq; culpa est in corpe
 dormietis. Dicētes oppositū cōiudicāt non so
 lū theoloice sed et p hie detēmiacōni nec ha
 bent quid rīdeant si fiat eis argumentū de
 furiosis et infantib⁹ a alijs nō vtentib⁹ rōe
 quos pro tunc nō peccat̄ noua tñsgressionē
 cōcoris est omnīū sapientiū rōe sentētia. No
 tāter dicit̄ si pollucō inchoata sit et pfecta
 in somno. qm̄ posset aliq̄s vigilans imputū
 habē detēriū se polluedi quo vigēte cadēt

in somnum in quo sua pollucō compleretur
Posset similiter pollutione; in somno ceptā
expurgatō male cōsumā. Cōstat aut in hīs
casib; radicem pollutionis esse liberam atq;
flagitiosā ppter quā illd op; obscenū impu
tabitur ad culpam. At vero si utrobq; fuerit
in pncipio a fine carētia vsus rōnis ā cōsen
sus liberi arbitrii est utiq; tal' act; etiā si vi
gilando cōplētur absq; peccato mōli. palā ē
rō. qz libtate carebit. Poterit forsā aliq; pec
care postmod; cōplacēdo sibi in tali voluptate
pbrosa quā habuit nō obinde. tñ reddetur
prior actus pollutionis culpabilis vicōs;. Pos
set etiā aliquo modo placere s; scm thomā
nō quia voluptas est. s; quia sanitatē et na
ture affert exoneratōnē absq; sui q; patitur
pcuratiōe vel ascensu. Deniq; non cōsulunt
sancti q; debeat violenter flux; ille dū euigil
lando sentitur iam affluens coerceri. qz vel
esset frustra conatus huiusmōi l' nature sup
modū grauatius. Confirmatio omnium
ista est. q; actus exterior nullum peccatum
est nisi denominatione extrinseca plus q; uri
na q; nō dicitur proprie sana. Si nullum sit
igitur in animo pprie dictū peccm dum liber
tate nō utitur. nullus est ptūc actus exteior
viciosus. neq; tñ negabi; quin p; crapulā ā

7

p cogitacōnez vel damnabilem illecebrā vi-
gilie. possit aliq̄s i hāc illabi sorditiē sed cul-
pam tūc vigilia non somn⁹ hz. quāq̄ a cra-
pula a cogitacō voluptuosa letali crimine se-
pe careāt. et possint añ somnū diluī peitēdo.

Sexta Consideratio.

Ollusio corporalis in somno contingere
potest non solū absq; peccato mōrli p̄ce-
dente pmo a ex merito. Patet ex distincōe
famosa data p gregoriū et alios tā theologi-
cos q̄ natuāles. Eueit enī nōnūq̄ hec immū-
dicia ex infirmitate ā debilitate natuē exone-
rare se volentis aut refinē non valentis. Nā
est preterea aliq̄s fluxus fere talis in viris a-
liquibus qualē femine paciuntur in mēstru-
is et fit cū nulla aut tenuissima voluptate e-
ciā vigilando. ffic aliqñ insup aliq̄s fluxus
tāta lubricitate a facilitate i quibusdā vis
aut feminis q̄ solo aspectu ā alloq̄o aut leui-
cogitacōe prouocat. Quis ergo dixit apud
tales inuitos a remittētes aut nullomō sen-
tiētes ab initio vsq; i finē peccm mōrle cōmit-
ti. Non enī oim vna est cōplexionis armoia
Quosdam videmus enaso leuissima aut nul-
la occasione defluē sanguinē. alios cum vio-
lēcia multa id nō pati scim⁹. Cognouī hōiez
septuagenariū secularē a valde crapulosum.

qui non quod se pollutum fuisse dormiendo testaba-
tur. et hoc in alijs mirabatur. Alium vidi eligi-
ofum et sobrium qui per decemum et amplius. fere
quotidiana hac passione verabatur. Quid vix
sommant dormientes. alios somnia iugiter cra-
gitant. Sed omittamus hec et similia quorum de-
terminatio medicos plerumque aspiciat et similitudine reme-
dia quamquam mihi factus fuerit vnus ex me-
dicis famosissimus se pridem ad incedendum tali
nocturno fluxui in alijs studuisse diligenter
sed frustra laborasse. Nos autem moraliter seu the-
ologicè loquentes declinemus quo pacto possit
ex merito precedere pollutio nocturna contingere
Primo quidem ex acta abstinentia in pane et
aqua. hoc euemere perspicuum fecit experientia
Amplius volens aliquis hoc vitium carnis
predicando detestari. nonne super illo cogitare
posset aut similiter confessiones audiendo pos-
set vti que et cum merito magno. Nihilominus
occurrere videbit in somno nonnunquam pre-
cogitatarum impudicitarum simulacra et ipsum ex
illis sicut in alijs ad pollutionem excitari posse
quis negauerit. Adhuc sancti patres quorum fuit
oculus mentis aptus et tersus ad fallaces in-
sidias demonis intuendas nonnunquam has sordes
fieri illusionem suam vel ad terrendum et inmetandum
timorose conscientie puritatem vel pro boni operis

ut celebracōnis impedimento vel ut vigilantia
 placeat qđ somnias pertulit. vel ut abstine-
 tiam piculosam et indiscretum vite rigorem
 suadeat et i insamiam precipitet. vel ut deo ppi-
 tio a pmittente deuotam mētē sic exerceat a
 ex tali feditate stimulatā in huilitate custo-
 diat. Hoc i loco duo sunt dicta gregoriū me-
 moranda. Primū est qđ sepe tales illusiōes
 seu polluciōes aim? nesciens ptulisse magis
 dolendus est qđ fecisse. Secūdū qđ bonaz me-
 tū est ibi culpā agnoscere vbi culpa nō est
 Si tamē agnoscatur culpa ut nō indiscrete
 impediat opacio iusta. neq; corporis debita
 sustentacō deseatur. Ne pterea aliqs cōscias
 sibi fabricet et nutriat erroneas. ne cadat
 in scāllam cupiēs vitare caribdim. Patietur
 fortassis aliquis hesitaciones varias dū ad
 comedendū vł dormiendū accesserit. dicetq;
 pollueris si hoc a hoc nō omneis. si non tibi
 pcauebis Contemnat talia necesse est qui di-
 scrimē maius imminē circūspicit. si nō parē
 cū alijs viuēdi formā prudenter insequitur
 Scrupulosus ergo extra scrupulos agēdum
 est et fixo operis pede certandum. hac arte
 prudens vsus est ille q̄ turbato cuidā iugie
 sup ēpetūōne horarum suaz si non assidue a
 actualitē atrederet ad eas iniūxit penitentiā

hanc ad tpus ne quolib; horas semel deas
iteraret. Neq; eni requiritur actualis semp
attēcō. sufficit habitualis seu virtualis nō
interrupta scientē a proposito per deliberatā
attencōnem circa aliud penitus incōpatibi
le. Mille surgūt apud aliquos tales scrupu
li more canū oblatrantes a lacerare minan
tes ipōs ambulantes p viam mandatorū
dei. quos euincere a cōpessere melius q̄ per
cōtemptum nequimus. Tantūmodo sit cō
tēptus iste timorat⁹ a ēgulariter. nō absq;
preuio alterius presertim superioris cōsilio.
alioquin timor immoderatus facit casum.
aut precipitat inconsulta presūptio.

Vlla corporāl Consideracō. viij.
immūditia de p se impeditiua est cele
bracōis. s; bñ de p accūs racōne cōmitatiē
alicui⁹ vel sequele in aīma. Hāc cōsideratio
nē deducit bō ven. iij. smaz. d. xij. q. iij. Et p;
satis prima ps ex verbis p. si bñ ppendatur
dicēdi rō. Mat h. xv. Non lotis manib⁹ mā
ducare non cōmā nat hominē. a rō est. quia
nulla passio talis aut immunditiā exterior
de per se pccm est. aut de nccitate pccō cōiū
cta vel inducens ad peccatum. Preterea q̄l
est immūditia sordidior a ab hominabilior
corporalis. ut corporalis ē q̄ sanies leprosoꝝ

9

Hec tñ nō impedit celebracōnem p̄fectim si
fiat i occulto. Idē sēquunt doctores de mēstru
is mulierū. a de fluxu p̄petuo viroz aliquoz
Secūda ps declaratur distinguēdo. qz quedā
immundiciā corpāl cōiuncta est immūdicie
spūali scđm veritatē sicut in vigilia habent
fornicātes. Alia est cōiuncta tali immūdicie
spūali. tm̄modo scđm quādam similitudinē aut
cōformitatez put est in somnijs sordidis et
impuris quādo nō peccatū est sed similitudo
peccati. Aliā videm⁹ immūdicia que horrorem
a abhominacōez quādā visa vel recogitata
generat. ut in leproso a alijs plurimis. quā
uis nullā sciam⁹ mēsse peccati veritatez aut
effigiem. Postremo alia est indifferēs sicut
in pedib⁹ lutosis aut fatic puluerulēta a su
dore p̄ma et secūda generant ut frequē in
anima ebetudinē quādā discrasiacōez a deor
dinacōez atq; indeuocōnē. qm̄ sicut gustato
spū desipit omis caro. sic etōi a ampli⁹ gu
stata carne desipit spūs et fit carnalis ad tē
pus lōgius aut breuius scđm diuersas ha
bituacōes atq; cōplexiōes. De hñs i figura
dictum ē antiq̄s ut talit̄ immūdi separent̄
ab alijs vsq; ad vesperā a vestim̄toz locōez
hec grego. sic expoit. ut nisi prius ignis tēp
tacōis recessit reū se qñ vsq; ad vespm̄ hō

agnoscat Cōstat enī nullas tales institucō-
nes que ceremoniales erāt atq; figurales nē
latenus ad obligacōez nrā; trahendas esse
nisi iudicare velim⁹. Propterea vespera in
hoc loco a locio materialis non ad lrām ac-
cipiēde sunt. S; tādū reputet se homo imū-
dū. ut extra castra scōz misterioz secedat.
q̄dū tales in eo vigent peccā reliquie. ebe-
tudo sc; mētis. carnalitas a deordinatio atq;
indeuocō purgantur. Alij tardi⁹ alij ofesti-
lugent hūiliati a promptis lacrimis diluūt
a exēmināt. quicquid carnalitatīs cōtractū
erat a oē ei⁹ vestigiū breuī lamēto delēt et
abolēt. Sordes secūde a tertie celebracōi ob-
fūt propf scandalū l̄ horrorē quoz utrūq;
de p accūs nocere pōt deuocōi aie. pūt etiā
de p accūs celebracōem impediē. dum vide-
lic; scandalū vel horror a ex cōsequenti inde-
uocō celebrantis aut assistentium vehemē-
ter p̄sumūtur accessure. Secus vbi sunt om-
nes exercitati a perfecti apud quos tale ni-
hil timendū est.

Cōsideratio octaua.

Ossibile est absq; vlla reprehēsiōe a cū-
merito aliquem somno pollutum sa-
crofanda misteria ofigere atq; celebraē. P;
ofideratio ex deductione precedētū. Ad dig-
nā itaq; celebracōez sufficit preparacō t̄lis q̄

nō relinquat cōsciā pccī mortalis aut ipedi
 menti legitimi a que deuotionem atq; reue
 rentiam ad sacramētū penitus nō excludat
 Sed pollutum modo dicto possibile ē ista i se
 sentire nō lōge post talē passionem ymo q̄
 huilior deuotior a ordinacior a reuerēciā ad
 sacramētū accedit. Constat enī q̄ obscēnī
 tas humorū istius cū suis reliquijs, nō ppe
 tuo durat. nec ppetuo ad celebracōez impe
 diunt. Et si datur spaciū viginti quatuor hōrāz
 sicut. Albertus definiare videtur. Poterat ali
 quis vna hōra purgacior effici q̄ ali⁹ i centū
 Cur nō igitur fiat ad celebrādū similis aptū
 or. Porro si timeat euerfio taliū illecebrāz
 et passionū tpe celebracōis possunt vtiq;
 a in oibus cōtingere. vel ex aspectibus solis
 pōribus v̄l ex corruptela natuē l̄ dyabolica
 opatione. Hec nrā cōsideratio maxime locū
 habet in eligiosis viris et cōtēplatiuis quorū
 ē ad deū facilis euerfio ppter fortē habituacō
 nem. ppter etiā carnis s̄biedionē dum vigi
 lant. Raro autē apud seculariē viuentes ā
 nouā bñ viuendi formā icōpantes. talē repē
 tina seu leuis recollectio deuocōis inuenitur
 Cessare eos idcirco aut tardi⁹ accedē ad sa
 cramentū hoc reuerēdissime tractādū dicit
 Habet p̄terea locū nrā cōsideracō vbi illufio

de moie nram deuoem impedire volentis
pfpicitur aliquib; idicis neq; crede dem
eidē. s; obmā potius. Vbi subinde timet ali
quis sacerdos de scandalo si non celebret
vbi deinceps tenetur aliquis celebrare. vel
ex suscepto officio & ex cōmissione & mutua
vicissitudine & cōformitate ad cōliquos cū qb;
viuit quēadmodū sūt cōligiosi pene oēs Attē
dens ē h; q; nō palā tenetur p priū defectū &
infirmitatē ocultos pdē. ut pluimū causā
est atq; discreti cōtege. Prodit aut seipm
talis nō celebrās scandalizatq; freqūter &
cogitationes varias ascēdē facit in corda
alioꝝ. Nolo tñ p iudicāē sic nec possum nec
debeo p hęc dca mea qbuscūq; istituōib; re
ligiosoꝝ si aliq; sint ad oppoītū. Verū ē nēpe
illd apꝑ. Quilib; i suo sefu habūdat. S; dixi
interi qd m dicēs posse vidē si nuda cogite
tur veritas apud hñtes libertatē legis xpī
Opponet forsā aliquis de fornicarijs q; simi
lit i breuū possent recolligē se & ab oib; pcti
reliquis. aiam extergere. possent igit statū
celebraē Opponēt aliquis de cōiugatis apꝑ
quos possibile ē pctm i sua cōiūctōe nō omī t
ti. q; tñ a cōiūctōe sepandi vidētur. Ad hęc dicē
possumꝑ pmo ad ultimū. q; doctoꝝ famosoꝝ
sma ē. tles cōiugatos si accedāt ex deuocōe

presertim diebus solēmbus nō petraē. qñ vñ
 affectu plis gignēde vel reddēdi debiti aut
 incōtinentie vitāde causa cōmixti sūt nec ob
 staculū aliud est. Ad p̄inum nō aliud pro
 nunc dicim⁹ nisi q̄ rarissimū hoc eēt. de hīs
 vero q̄ vix aut nunq̄ eueniūt doctores parū
 tractant. Si tñ immineret graue scādalum
 p̄ omīssiōe. si p̄teia grādis ōtricio ōcurreret
 si deniq; magis ex surrepcōe dyabolica aut
 vehemēti temptatione tale flagicium apud
 senatū omīssisset. Audeat q̄ p̄fundius sapit
 talem p̄hibere. fateor nō audeo in hoc casu a
 alijs sicut p̄spiciū ē ex premissis ēlinquēdi
 sūt multā sue conscie a iudicio circūstancijs
 oib⁹ quas prudētia circūspicit id agatis.

Rona consideratio

Recipue ex dīno munere et non ex nrā
 industria seu preparatiōe reddimur di
 gnī misterioꝝ p̄cipacōne sacramtoꝝ. Nec
 ōsideratio si cū sapore intimo masticeē. huili
 abit nos vehementer. Et p̄fecto huilitas so
 la est q̄ dispoit ad dignificatiōe; a p̄paratio
 nem p̄ talis tāq; hospitis in aie cenaculo
 susceptione. Scio hōiem qui talis in veritate
 ōperit nunq̄ potuisse ad quietē et serenā dis
 positiōe; celebrādi p̄gisse quousq; diffidēs
 de omni sua idustria a laboꝝ a sollicitudie a.

preparacione p[ro]fessionē aut alias immola-
uit in ara cordis bouē sup[er]bie. Dixit in animo
cōt[ra]cto & huiliato cū daniēle. Dñe nō in iu-
stificacōib[us] meis p[ro]sterno. p[re]ces meas an-
te. s[ed] i[m] miseracōibus tuis multis & magnis
Et rursus cū p[ro]pheta Ego aut[em] in multitudie
miseracōie tue introibo in domū tuā. adora-
bo ad rēplū sanctū tuū i[n] timorē tuo & similia
quedā quorū aliq[ui] scriptis inseruūt. Plane
industria nr̄a & p[re]p[ar]acō quales agere que-
riente[rum] possum[us] requirit[ur]. Eis tamē si imiti-
mur fallimur & cadim[us]. aut tanq[ua]m si q[ui]s ba-
culo arūdineo sustentet[ur]. vacillamus neq[ue]
habitam[us] in adiutorio altissimi dū nostris
meritis fidim[us]. vel i[n] p[re]cō[rum] sola recordacōe
torq[ua]mur. Nimir[um] si tūc i[n] p[re]cōe dei neq[ua]m
amoremur q[ui] deficiente p[ro]tectione. quis sub-
sistet. fuit cuīdā per somniū ostensa visio
talis precipitatus i[n] cloacā erat & a quodam
baculo stercoreibus infixo sustentari ne p[ro]fū-
daretur satagebat. At vero baculus ille fū-
diten[ter] dimittebatur. assidue cū fetore into-
lerabili sentiēs ille piculū. tō mēte ad dñm
ouerfus relicto baculo p[ro]festi erept[us] est Sa-
ne cōscia nr̄a q[ua]ntūlib[et] mūda ē cloaca q[ua]dā
plēa stercoreibus fedis defectuū cotidiaō[rum] ba-
cul[us] ille nr̄a ē industria p[er] quā emergē q[ui]s

sed procul dubio quousq; leuemus oculos
 in celū unde ueniat auxilium nob. quousq; fi
 duciam nrām totam in deū iacemur. quāto
 pl9 imitimus soli nrē industrie baculo tanto
 in pfūdiorē abissum nrē puitatis demergim9
 et nō n̄ fetore tetz et horridū ēportam9. Quid
 ergo dicet aliqs tēptabim9 ne deū. ā pleni cō
 scia peccatorū. in deuoti. sordidi. distracti. et
 distēpati ad sacramentū hoc salutiferū sub
 spe misericordie soli9 accedamus. dixi iam ut
 agat nrā industria qd̄ potest ut sit absq; con
 scia peccā mōrlis s; in illa nequaq; sperē9 alio
 qn̄ supbi9 alioqn̄ maledictiōem iurim9 q̄
 poim9 fiduciā in hoīe. et carnē brachiū nrām
 alioqn̄ deiq; sep̄ et i p̄cipitiū im9. Agnosca9
 q̄ omēs iusticie nrē sūt ut p̄an9 mēstru at e
 aut uelut leprosi fascie sup quibus stillam9
 quotidie samē peccōz. Qua fronte igic̄ qua
 ue fiducia infectionē ad placādū deum aude
 bimus oñdere. Caueam9 ne poti9 irritetur
 plane sic ē. Si mille annis ualere aliquis se
 disponere ad dignitatē celebracōis nec sic p
 se attingeret. Quid idcirco in breuū morula
 facere poteris coniectura. Interrogat se fre
 quenter ille cuius supra memi si dignus est
 accedere. si sufficienter prepat9 hesitat. p̄mū
 tremiscat. reformidatq;. Tandē sic r̄ndet

señpsi. interm qñtum in me est nihil deo
propitio de cetero mihi sum cōsci⁹ sup pccō
mortali. aut peccandi proposito peccata etiā
venialia non confessa nequaquā obfistunt.
Scio tamen ex aduerso q̄ iustus est dñs.
qui si velit exquirere vehemēter debita mea
si iniquitates obseruare. si mecū in iudicio
contendere. neq; sustinebo neq; potero re
spondere vnum pro mille quālib; locus fu
ero attritus cōfessus lacrimosus. Quid ista
sunt. Ve mihi si non cum misericordia ma
gna diiudicet. Quid scire possum si forte la
teant me vitia mea. meruū quidem exca
ri. qui visu meo spūali primitus supra mo
dum abusus sum dum videns bonum id
adimplere cōtempsi. hoc vnū scio q̄ apud
dñm misericordia est. & copiosa apud eū re
dēptio. q̄ pietatis ei⁹ fontem nulla pōt nrā
iniquitas eumcere vel ficare qđ si decreue
rit saluare nemo est qui cōdemnet. Preci
pit ut sperem in eo. & me totū in suas man⁹
pitā. Obedio ut possum. nō ē crudelis ā mē
dax veientē ad eū non eiciet foras puolutū
suis pedib; nō indignantē abiciet. preueit me
demū i bñdictōib; dulcedis dū m displiceo
Spero equidē ipse q̄ cepit p̄ficiet & illuīabit
abscondita tēbray ne unquā obdormiē i morte

Fornicata es o aia mea tū afflatoribus tuis.
 Inbet pius sponsus p̄ os p̄phetiā. ut reuerta
 ris. mō etiā te suscipiet. Et si milies abscesse
 ris cōtemnens iriseris. te venientem nō re
 pudiat. penitentem non aspnabit. si quis
 ex hoib⁹ talia diceret crederes et asperares et
 accēderes. deus hoc dicit. deus hoc pollicetur
 p̄mo deus hoc imperat. et tu diffidēs nō acce
 des. Non ē istud cōfiliū o anima mea. In sua
 igitur veritate non tua veritate fidens volun
 tate sibi sacrificia. Immunda es accede mū
 danda ad fontem pietatis in extaminabilem
 fluis. accede pascenda ad panem viuificum
 et indefectibilem. Egrotas. erit hoc efficacissi
 mum tue inualitudinī medicamētum. Fluxu
 um pateris nec sanari potes a medicis tuis
 sed ex cūctis tange plena fide cum emoroista
 martha s̄m. ambrosio s̄mbriam vestimenti
 ihu. sacrosam videlicet hostiam ut purgeis
 Si percussam te sentis a serpentibus pueris
 temptacōnum quid estat nisi ut serpente
 x̄pm eleuatū inspicias. Sed dicis cū p̄ph̄a qm̄
 vnica et pauper sum ego. p̄ncēps esto sacro
 sancti hui⁹ misterij habebis x̄pm comitem
 fidū et hospite dicitissimū. Cecam te fortassis
 debilem et claudam queris. memincis qm̄
 tales ad cenam magni regis inuitantur et

Intraē opellūtur Lubrica sū inq̄esa i stabili
s̄ hic panis cōfirmat cor hoīs. Tristis es a
anxia. s̄ vinū hoc letificat. Inquietant te a
turbāt plurima adhere ei q̄ turbidos fluctū
sedat quā est pax nr̄a qui ait. In mūdo pres
surā in me pacē habebitis pegrinais a dño
s̄ in fortitudine cibi hui⁹ ābulabis vsq; ad
montem dei. Quid ergo tandē reformidas
Quid expauescis o aīa mea q̄re a quousq;
turbas me. Spera in dō a liberabit te a enu
triet te. non cōfundet te. Suspirabūdo forte
queris vbi est deus tu⁹. In hoc certe diuino
in quo x̄ps sumitur recolitur memoia passi
om̄is mens impletur gr̄a a future glorie no
bis pignus dat. Crede hoc bona a simplici
si x̄. nec curiose discussis ex̄ite modū. suf
ficiat tibi qm̄ nō est hic modo alioꝝ corpoꝝ
suis locis cōmēsuātoꝝ. p̄pt̄ea vane ne dicā
stulte querūt aliq̄ vbi caput vbi pedes q̄lis
situs. q̄lis ad hostiā partū coordinacō. vbi
x̄ps esse dicitur. quare et quō est. Qm̄ sc̄a ē
in ei⁹ corpus tūsubstanciācō panis om̄ipo
tenti v̄tute diuinitatis. si nō hec oprehēdis
neq; p̄fecto quātulācūq; rem aliā quo ad
infinitas eius h̄itudines a p̄prietates opre
hendis. Da locum fidei. ut meritum habeas
a eam quam sine merito das nature fidem

da: cū laude reuelaciōe; & ī eius obsequium:
volens te captiua. Consideratio. x.

On propter timorem & tamiatiōnis cor-
poris cristi illud cum mundicia corporali
monemur & tractare. sed ad indevotionē aut
scandalum in nobis v̄l in alijs devūandum.
Consideratio ista parē etiā instructis manife-
sta est. Valet tñ nō mediocriter apud scrupu-
losos. ut si forte corporalis aliqua sordicies
ipsis nolētibz adueniat. recogitent ad cri-
sti corpus nihil hanc attinere. seruata in ani-
mo mundicia. et reuerēcia sādītatis. ffuerūt
qui dixerunt ipsā hostiam consecratā nullo
modo in ventrem nr̄m comedendo dimitti. s̄
statim in celum rapi cōtra experientiam quoti-
dianam atq; catholicā veritatem que ponit
corp⁹ cristi vere comedi. ffefellet eos. h̄mōi
consideraciōis obliuio dū putāt indignum
sentire. ut cristi corpus vel hostiam sacrā in
feculentū stomachū nr̄m deueiat q̄si videlicet
polluatur aut fedet̄ plus q̄ radius solaris
aut spūaliū substāciarū aliqua. Dicāt ḡ si
sic iudicāt more carnaliū indeorū aut paga-
norū. cur cristi corpus in maternis visceribz
& secūda pellicula mēibus nouem obsera-
tū & obuolutum eē voluit. Debet vtiq; ratio
corrigere sensuale iudiciū. ne blasphemiam.

impiā reputemus ipsam rei sincerissimā ve-
ritatē. Caueamus a tali spurcitiā cogitati-
do p timorem crebz. quoniā inficit hec ē me-
moratō pl⁹ q̄ purget. Assuescat homo spi-
ritualit̄ spūalia diiudicare et sentire. Sic ei
multis a varijs fantasmatū inquietatū im-
pudicitis semet absoluet. Sic ea min⁹ curā
bit que reuēā minus curāda sunt. corpales
loquor sordes. Sic deniq; magis i consuetū
q̄ corporis puritate confidet.

Unde dāmus tādē epilogātes. ut ne-
mo celebraturus. euidenter sibi querat certi-
tudinē sup dignificacōe sua veraētur in cas-
sum. habeat illā que dca ē preparacōez. a suf-
ficiat nō confidat in multitudie virtutis sue
a in ēpeticōne cōfessionis aut deuocōis. aut
recollectionis serenitate. potest enī fieri. ut
cōfessio crebra sup vialib; oblit de p accūs
Quō sic. Dicā. Reddit quippe aiam plus iu-
sto sollicitā a pauidam. et oia etiā mima ti-
mentē. ut de ipā etiā cōfessionis impfēctōne
Intrepidat et vrgeat itez confiteri. Dabo tñ
documētū. p qđ nulla cōfessionis multiplicacō
inquetacōis cā erit. Si vcz fiat nō tāq̄ repu-
tetur pro tūc ad salutē necessaria aut ad ce-
lebracōis illius dispoēm ēquisita. Sed qñ
ē opus bonū a pūlegiatū ad indulgētiāq;

q̄. aut gr̄e augm̄tacoēz nō paz̄ pficiēs Por
 to diligat aīa deū aliq̄n necē ē a se i man⁹ e⁹
 p̄ciat alioquū si se expelli a facie dñi a ēpelli
 indignitatem iugiter timēdo a habendo deū
 de seueritate suspectū iugiter recuruaerit ad
 cōmodū ne vnquā exaltata se subuehet quā
 obrem ascensura in mōtē aīa et gaudiū suū
 immolatura cū abraham ēlinquat inferius
 asinum suum cū pueis suis. Rudiat tibi asi
 nus. perstreperet pueri. feda sunt illic oīa ni
 hil ad se que in monte stat. hoc enim in ver
 tice racionis p̄tinebat. Nō imptinēter hoc lo
 co visionem iserem⁹ quā brō p̄ri. Celestino
 monstasse memoratur ille qui docet hoies
 etiam per somnia sciam. visum est eidē patri
 soporantī q̄ aulam regiam p̄cellentissimam
 cum asino suo inuitatus ascēderet hic asin⁹
 tributum v̄tris p̄ viam soluit. exhorruē vic
 purissimus a abhomiatus est hāc nō iniqui
 tatem s̄ inquinacōz et p̄gredi formidās. re
 gredi moliebatur quousqz benigniter amo
 nitus est voce de throno lapsa nihil ad sui
 vel aule regie spūal̄ cōtaminacōnez p̄tinē id
 qd̄ se nō cōscio natuāli nec̄riaqz purgacōne
 fu⁹ asellus corpulentus a irrōnabilis expu
 lerat. Plane sic ē. et dicam amplius. Eueit
 nōnunq̄ ut turbacōes. pugne deordinacōnes

et seditates inferius sensualiter agitate succrescere faciant superius meritum nostrum sicut contra magna utrobique severitas superbie ventum omnia funditus evertentem repente nonnunquam inducit. Tantummodo exprimat se anima quantum poterit nec ob aliud contumplacōni vel studio a quieti cuiuslibet insistat nisi ut apud se exaltet deus. ac perinde magis ac magis humiliet et in suam puritatem primo nihilitate resiliat. et resiliens cadat et deus suscipiet eam. Hec via tuta est regia et secunda. Denique finem loquendi omnes pariter audiamus? Deum time. de te desperas in se fidens et mandata eius observa. quod in te est non omittens. hoc est omnis homo.

Explicit Tractatus venerabilis Magistri
Johannis Gerson de pollutione nocturna
An impediat celebrantem. An non

LIBER REGULE
PASTORALIS
GREGORII PAPE

IOHANNES
GERSON

DE POLLUTIONE
NOCTURNA

DE COGNITIONE
CASTITATIS

Sala

Gab. R

Est.

Tab. 10

N.º 5